№ 75 ՈՒՐԲԱԹ ԱՊՐԻԼԻ 11 1903 ՈՒՐԲԱԹ ԱՊՐԻԼԻ 11 № 75

ԵՐԵՍՈՒՆՄԷԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը 6 րուբ. Առանձին համարները 5 կոպէկով.

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցէն. Тифлисъ, Редакція «Мшакъ». կամ Tiflis, Rédaction «Mschak». Տելեֆոն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի եւ տօն օրերից).

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ. Տելեֆոն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Գաբրիէլ Իվանովիչ Թամամշեան ցաւօք սրտի յայտնում է ծանօթներին և բարեկամներին իր ամուսնու՝

ՆՈՒՆԷ ՍԵՐԳԷԵՎՆԱ ԹԱՄԱՄՇԵԱՆԻ

մահը, որ տեղի ունեցաւ երկարատև ծանր հիւանդութիւնից յետոյ։ Յուղարկաւորութիւնը տեղի կունենայ այսօր, ուրբաթ, ապրիլի 11-ին, առաւօտեան ժամի 10-ին, իր բնակարանից (Գօլօվինսկի պրօսպէկտ, տուն № 37) դէպի Նորաշէնի ս. Աստուածածին եկեղեցին, իսկ թաղումը՝ նոյն եկեղեցու գաւթում։ 1—1

Եկատերինա Ալէքսանդրօվնա և Սէրգէյ Գաւրիլօվիչ Փոնդօեանները իրանց որդու հետ ցաւօք սրտի յայտնում են ծանօթներին և բարեկամներին՝ առաջիններս իրանց ջերմ սիրած դստեր, միւսներն իրանց քրոջ՝

ՆՈՒՆԷ ՍԵՐԳԷԵՎՆԱ ԹԱՄԱՄՇԵԱՆԻ

վաղաժամ մահը։ Յուղարկաւորութիւնը տեղի կունենայ ուրբաթ, ապրիլի 11-ին, առաւօտեան 10 ժամին, հանգուցեալի բնակարանից (Գօլօվինսկի պրօսպէկտ, № 37) դէպի Նորաշէնի ս. Աստուածածնի եկեղեցին։ Թաղումը տեղի կունենայ նոյն եկեղեցու գաւթում։ 1—1

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Կառավարչական հաղորդագրութիւն.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Ցանատրկուութեան զոհ. Նամակ Մօսկվայից. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Արտաքին լուրեր.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Քրիստոս Յարեաւ։

ԿԱՌԱՎԱՐՉԱԿԱՆ ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

«Правительственный Вѣстникъ» լրագրի № 72-ի մէջ մարտի 30-ից տպված է. «Պետերբուրգի բժշկական իգական ինստիտուտում արդէն ներկայ տարվայ փետրվարի վերջում երեւաց մի փոքր յուզմունք ուսանողուհիների միջև, որին առիթ էր տուել այն կանոնների նախագծի յայտարարութիւնը, որը որոշում է փոխադրական քննութիւնների կարգը ինստիտուտում։ Այդ յուզմունքը, աւելի ևս սաստկանալով, այնտեղը հասաւ, որ մարտի 10-ին, 5 ժամին կէսօրից յետոյ, կազմվեց անատոմիական աուդիտօրիայում մօտ վեց հարիւր ուսանողուհիների մի ապօրինի ժողով։ Ինստիտուտի դիրեկտորի, և ապա ուսումնարանական շրջանի հոգաբարձուի յորդորները աջողութիւն չունեցան, և ժողովը շարունակվեց երեք ժամ։ Ի նկատի ունենալով ուսանողուհիների նշանաւոր թւի յամառութիւնը, որոնք հաւաքվել էին բողոքելու նպատակով այն կանոնների գործադրութեան դէմ, որ մշակել էր ինստիտուտի խորհուրդը և դեռ մարտի 3-ին հաստատել էր ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրութիւնը, բոլոր գիտական և դասատուական զբաղմունքները մարտի 11-ից դադարեցրվեցին մինչև առանձին կարգադրութիւն։ Ժողովին նկատված մասնակցողները ենթարկվեցին պրօֆէսօրական կարգապահական դատին։ Գործը քննելուց յետոյ դատարանը պատժի ենթարկեց 345 ուսանողուհիներին, որոնցից 28-ը դատապարտվեցին զանազան պատիժների, նկատողութիւնից բարձր, բայց որը չէ հասնում ինստիտուտից արձակվելու աստիճանին, իսկ մնացած 317-ը—նկատողութեան։ Աւելի յանցաւոր ճանաչված 28 ուսանողուհիներին ապա կանչեց ինստիտուտի դիրեկտորը պրօֆէսօրական դատարանի դատավճիռները լսելու համար. սակայն վերոյիշեալ կատեգօրիայի 28 ուսանողուհիները դիրեկտորի առաջարկութեանը չենթարկվեցին։ Ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրութեան կառավարիչը, ուսանողուհիների այդպիսի վարմունքը համարելով ոչ միայն նոր, այն ևս կարգապահութեան դիտաւորեալ խախտումն, այլ և դէմօնստրատիվ արհամարհանք դէպի պրօֆէսօրական դատարանը, նոյնպէս և չկամութիւն սրանից յետոյ ևս ենթարկվել օրինական կարգին, հարկաւոր համարեց մասամբ հեռացնել ինստիտուտից, մասամբ արձակել այնտեղից վերոյիշեալ 28 ուսանողուհիներին։ Մարտի 27-ին պարապմունքները ինստիտուտում վերսկսվեցին։

Պետերբուրգի համալսարանում կարգը խախտված էր մարտի 18-ին, թէպէտ և պարապմունքները այդ օրը առհասարակ ընթանում էին անընդհատ։ Վերոյիշեալ թւին ուսանողների մի խումբ, թւով մինչև 500 մարդ (Պետերբուրգի համալսարանի ուսանողների ընդհանուր թիւը մօտ 4000 է), ակներև առաջուց խմբված, ցրւելով մօտ 12 ժամին մտաւ գլխաւոր դռների միջով և, արագութեամբ լցնելով սանդուղքի տափարակը, կազմեց ապօրէն ժողով, որը տեսչութեան պաշտօնեաների պահանջներին՝ ցրվել՝ չենթարկվեց։ Դրանից յետոյ եկած համալսարանի ռէկտօրը և ուսումնարանական շրջանի հոգաբարձուն իզուր աշխատում էին վերականգնել կարգը. նրանց յորդորներն ընդունվեցին չափազանց կոպիտ և անքաղաքավարի բողոքներով։ Երկու ժամ շարունակվող ժողովի մասնակցողների դատողութեան առարկաներն էին այն անկարգութիւնները, որոնք տեղի ունեցան մի քանի օր դրանից առաջ իգական բժշկական ինստիտուտում, նոյնպէս և ակադէմիական կեանքին կատարելապէս խորթ հարցեր։ Այդ պատճառով 68 անձանց մասին, որոնց ներկայութեան վերաբերութեամբ ժողովին ցուցմունքներ կային, պրօֆէսօրական կարգապահական դատարանում պատշաճաւոր քննութիւն նշանակվեց, իսկ գործի դատաստանական քննութեան կանոնաւոր ընթացքը ապահովելու համար, նոյնպէս և մարտի 18-ին ուսանողների անկարգութիւններին չը մասնակցողներին պաշտպանելու համար ագիտատորների ազդեցութիւնից, որոնք հետևեալ օրերը ամեն ջանք գործ կը դնէին նոր ապօրէն ժողովներ կազմելու համար, պարապմունքները համալսարանում ժամանակաւորապէս դադարեցրվեցին, նման այն բանի, ինչպէս այդ տեղի ունեցաւ իգական բժշկական ինստիտուտում մարտի 10-ի ժողովից յետոյ։ Պետերբուրգի համալսարանի կարգապահ դատարանը, քննելով մի ամբողջ շարք նիստերում վերոյիշեալ 68 ուսանողների գործը և լսելով վկաների ցուցմունքները, նոյնպէս և այն մեղադրվողների բացատրութիւնները, որոնք ներկայացան դատարանին, որոշեց. 4 անձանց վերաբերմամբ գործը դադարեցնել՝ հիւանդութեան կամ իր ժամանակին դատարան կանչելու ծանուցագիրը չը յանձնելու պատճառով. 4 ուսանողներին ժողովին մասնակցելու մեղադրանքից արդարացնել. իսկ մնացած 60 հոգուն մեղաւոր ճանաչել այդ յանցանքի մէջ։ Վերջիններից, աչքի առաջ ունենալով նրանց մեղաւորութեան աստիճանը, նրանց բացատրութիւնների անկեղծութիւնը դատարանում, նոյնպէս և ուրիշ հանգամանքներ, դատարանը դատապարտեց 14 անձանց Պետերբուրգի համալսարանից հեռացնելուն առմիշտ, բայց առանց զրկելու նրանց ուրիշ բարձրագոյն դպրոցները մտնելու իրաւունքից, համաձայն պատիժների կանոններին վերաբերեալ 7-րդ պարագրաֆին, 21 անձանց դատապարտեց այդ համալսարանից արձակելուն, այն է՝ 7 հոգուն մինչև 1903 թւի օգոստոսի 15-ը, 7 անձանց բարոյական պախարակման և ազատ ունկնդիրների կարգը փոխադրելուն, 4 անձանց ազատ ունկնդիրների կարգը փոխադրելուն, 12 անձանց յանդիմանութեան և 2 անձի՝ նկատողութեան։ Այդ դատավճիռը, ուսումնարանական շրջանի հոգաբարձուի կողմից հաստատվելուց յետոյ, ի կատար է ածված, և մարտի 28-ից նորից բացված են համալսարանի գրադարանը, դիւանատունը և մի քանի լաբօրատօրիաներ, նոյնպէս և սենեակները գիտական ընկերութիւնների համար։ Ի նկատի ունենալով զատկական արձակուրդների մերձաւորութիւնը, որոնք այս տարի սկսվում են մարտի 30-ին, դասախօսութիւնների ընթերցումը չէ վերսկսվում պարապմունքների վերոյիշեալ ընդմիջումից յետոյ, բայց քննութիւնները կը կատարվեն համաձայն հաստատված և իր ժամանակ յայտարարված ցուցակի։

Վերջին տարիների ընթացքում, երբ համալսարանական կեանքի բնական ընթացքը ենթարկվում էր յաճախակի խախտումներին, ուսումնարանական վարչութիւնը և վարչական իշխանութիւնները ուշադրութիւն դարձրին այն բանի վրա, որ Պետերբուրգի Կայսերական համալսարանի չքաւոր ուսանողներին օգնող ընկերութեան վարչութեան տակ գտնվող ու-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

«ՔՐԻՍՏՈՍ ՅԱՐԵԱՒ...»

—

«Օտար էի՝ և ո՛չ ժողովեցիք զիս, մերկ էի՝ և ո՛չ զգեցուցիք զիս, հիւանդ և ի բանտի՝ և ո՛չ տեսէք զիս...»

Աւետարան

—

—Դիմ-բօմ, դիմ-բօմ, ղօղանջում է մայր տաճարի կոչնակը...

—Դիմ-դիմ, բօմ-բօմ, ձայնակցում են ծով քաղաքի հազար ու մի քունջ-պուճախից «հայքրիստօնի» եկեղեցու զանգակները ու գարնան պարզ, ջինջ եթերքում գոռում-գոչում, սաղ աշխարհին «չաւ անում», թէ հայերիս «Քրիստոսն յարեաւ ի մեռելոց...»

Եկեղեցում «ժամը» արդէն վերջացել է. մի խումբ մարդիկ, որ ծաղկազարդ չապիկ ունեն հագերին, աւուր պատշաճ երգն են երգում տաճարում՝ «Այսօր յարեաւ ի մեռելոց»...

Խուռն ամբոխը խորհրդաւոր երեկոյի խոհերով դուրս է գալիս սուրբ տաճարից մրտքում անձայն լոկ մի աղօթք մրմնջալով «Քրիստոս յարեաւ ի մեռելոց»...

Ջահէլ-ջիւան հարս աղջկան, աղնուաշուք պարոնների ալ ու խաչխաչ, ատլաս-ղումաշ պաճուճանքի խըշխըշոցն էլ կարծես անխօս փափսում է «Քրիստոս յարեաւ ի մեռելոց»...

Սուրբ սեղանի վերջին մոմը փլփլում է, պարզ երկնքի աստղը վերից պլպլում, ծառ ու ծաղիկ զառ-վառ հագած, ամեն օրվան երգը մոռացած, էլ այնոր, դաժան ձմրան դարդ ու ցաւը մի կողմ նետած խշխշում են, փսփըսում՝ «Քրիստոս յարեաւ ի մեռելոց»...

Եւ ինքնագոհ խուռն ամբոխը այս ընդհանուր «աւետիսի» համերգով դուրս է գալիս սուրբ տաճարից տուն տանելու «Քրիստոս յարեան ի մեռելոց»...

Եկեղեցու մեծ դարբասի երկու կողքին մի այլ ամբոխ է խռնվում։

—Աղջիկ պարոն, ողորմացէք ջուխտ աչքով կոյր պառաւին...

—Ծովածաւալ մաքուր հով փչիր, փչիր սատկացիր...

—Բաշխեցէք, աղա, կոյր աչուղին բաշխեցէք...

—Ազիզ օրվան սատաղայ, պարոն, խեղճին գթացէք, Աստծու սիրուն, անտուն անտէր ղաղթական ենք, որբի տէր ենք, չունեւոր ենք...

Եւ երջանիկ «աղջիկ պարոն», իշխանազուն մեծ աղան, կին թէ տղայ ազիզ օրվան սատաղայ փափիկ ձեռքը ջեբը տարան, բոլորին էլ բաժին տուին ժամում խուրդած կոպէկներից խշխշան... Բայց անամօթ աղքատների խուժանը հրհրելով, իրար ոտքի տակ տալով նորից խնդրում, պահանջում է՝ «ողորմացէք, աղջիկ պարոն, մի-մի կոպէկ, աղա, պարոն»... և ով ուժեղ, զօրայ է, ոտքերի տակ ճխլտելով իր թոյլ, հիւանդ ընկերին, ստանում է կոպէկը, իսկ ողորմած դէմքը վերից հրպարտ ժպտում է, հոհռում...

—Ինչ ճարպիկն է, անպիտանը...

Եկեղեցու դռնից հեռու մեծ փողոցի անկիւնում կանգնած է մի ջահէլ կին։

—Ողորմացէք, աղջիկ պարոն, հինգ անօթի, մերկ տղի տէր աղքատ եմ... խեղճ մինուճար աշխատաւոր մարդս հիւանդ է, դադող չունեմ... Նօթի, չրփլաղ մանր ու խոշոր հաց կուզեն... ազիզ օր է, Աստու խաթեր ողորմացէք...

—Թիւհ, ինչ անպիտան աներես են... դէ կորի, է... հերիք եղաւ, բան չը մնաց էլ մօտիս... պղծկերես անամօթներ...

Անտէր մնայ խեղճութիւնը, «աներես» է բաս ինչ է...

Նորից եկան, եկան անցան խումբ-խումբ եղած, հագված-զուգված ջահէլ-ջիւան հարս ու աղջիկ հրհրալով, քրքջալով հոմանիներն էլ ետևից։ Ջահէլ կինը կանգնած է։

—Ողորմացէք, պարոններ...

—Կօլեա, Կօլեա, ինչ Ջատկվայ խարճ բան է, ձեռ չի տուած գիտես հա...

—Հա ինչ լաւն է... յիմար կնիկ, սաս ինչլի եկել ձեռդ դէմ ես արել, էդ սիրունիկ կլոր դէմքովդ ուրիշ գործ չես կարող գտնել...

Խօսքը կիսատ ձեռքը քաշեց խեղճ կինը... ու ամօթից կարմրատակեց, ալ-վարդ կտրեց, բայց և այնպէս «Քրիստոս յարեաւ ի մեռելոց»...

Եկեղեցին դատարկվեց. դուրսը լռեց, փողոցները ամայացան, աղքատներն էլ մէկ մէկ ելան, ամենը իր բաժինն առած, որը տխուր, որը ուրախ կամաց կամաց հեռացան, մէկինը հինգ, միւսին տաս, մէկինը շատ, միւսինը քիչ, բայց և այնպէս նրանց համար էլ «Քրիստոս յարեաւ ի մեռելոց»...

Հովը փչեց, զով զեփիւռը զիլ ռռնացող քամի դարձաւ, տերև ու խոտ պոկեց տարաւ, երկինք ելաւ. ծառ ու ծաղիկ դէչ գայլի պէս սկսեցին ոլոլալ։ Սև ամպն եկաւ աստղ ու երկինք գիրկը առաւ սեցաւ։

Դուրսը դատարկ, կենդանի շունչ չը մնաց, բայց կարծես թէ ամեն կողմից մեծ դահլիճի բաց փեչերից, խոնաւ ու մութ ցածլիկ տնից, խոտ ու ծաղկի, քար ու քերծի արանքից բոլոր ուժով կանչում են «Քրիստոս յարեաւ ի մեռելոց»...

Ամպն էլ վերևից ուժով գոռաց՝ «Քրիստոս յարեաւ ի մեռելոց»...

—«Սուտ էք խօսում, Քրիստոս չը յարեաւ, թէ որ «յառնէր» Քրիստոս ձեզ պէս անխիղճ չէր, խեղճ աղքատին ու ղարիբին ծարաւ, նօթի, անտիրական թողնիլ չէր... Քրիստոս չը յարեաւ, սուտ էք ասում»... կանչեց մէկը մութի մէջ...

Խուլ փողոցում ջահէլ կինը, ղաղթականի սևուր սգուոր սիրուն կինը լուռ ողբում էր մեն-մենակ։

Ջաւախեցի

սամոզական ճաշարանը մի այնպիսի տեղ է, ուր ամենից աւելի անհանգիստ անձինք ուսանող երիտասարդութիւնից հաւաքվում են քննելու համար այդպէս անուանված ուսանողական գործադուլների, օբստրուկցիաների և այլն կազմակերպութեան հարցերը, որի պատճառով այդ ճաշարանը ենթարկվում էր փակման։ Ներկայումս ներքին գործերի մինիստրութեան տրամադրութեան տակ գտնվող տեղեկութիւններով կատարելապէս ճիշդ ստուգված է, որ ինչպէս 1899, 1900 և 1901 թւերին, նոյնպէս և 1902 և 1903 թւերին վերոյիշեալ ճաշարանում, բացի կարգը խախտելուց խմբովին երգելով արգելված երգեր, տեղի ունէին երիտասարդութեան առանձին խմբակների ժողովներ քննելու համար ոչ միայն անկարգութիւններ կազմակերպելու հարցեր համալսարանի պատերի մէջ, այլ և փողոցային ցոյցեր սարքել և այլն։ Այդ ճաշարանում, չը նայելով այն բանին, որ նրա կանոններով իրաւունք չունէին այցելել ճաշարանը այնպիսի անձինք, որոնք չեն պատկանում Պետերբուրգի համալսարանի ուսանողական կազմին, անարգել գալիս էին ուսանողական չըմտնին օտար մարդիկ։ Այդ ճաշարանում նոյնպէս կատարվում էին մինչև տեղի էին ունենում տեսակցութիւններ իրենց յանցաւոր գործունէութեան ասարկաների առիթով։ Նա, վերջապէս, ծառայում էր որպէս մի տեղ, ուր համարեա աչկարայ տարածվում էին և մինչև անգամ բարձր կարդացվում էին արգելված հրատարակութիւնները։ Ներկայ մարտի 18-ին համալսարանում կայացած ժողովը, ինչպէս գործը քննելու ժամանակ պարզվեց, առաջուց կազմակերպված էր և նրան մասնակցողների մեծամասնութիւնը ժողովին եկաւ անմիջապէս ուսանողական ճաշարանից։ Այդպիսով վերոյիշեալ ժողովի սարքելը վճռված էր նախընթաց ժողովի մէջ ճաշարանում։ Վերոյիշեալի հիման վրա, նոյնպէս և ի նկատի առնելով այն, որ վերև նկարագրած ոչ ցանկալի երևոյթներով, որոնք տեղի էին ունենում առաջուց ուսանողական ճաշարանում, բաւական ապացուցվում է Պետերբուրգի կայսերական համալսարանի չքաւոր ուսանողներին օգնող ընկերութեան կատարեալ անզօրութիւնը՝ պահպանելու համար կարգը ընկերութեան հսկողութեան տակ գտնվող ուսանողական ճաշարանում, վերջինս, ներքին գործերի մինիստրի և ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրութեան կառավարչի համաձայնութեամբ, փակված էր»։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՑԱՆԱՏԻԿՈՍՈՒԹԵԱՆ ԶՈՀ

(Նամակ Խլի-Ղարաքիլիսայից)

Մեր հարևան Բայանդուր գիւղում (Ալէքսանդրօպօլի գաւառ) պատահեց մի դէպք, որ սարսափ է ազդել գիւղական ժողովրդի վրա։ Ահա այդ դէպքը։

Ապրիլի 4-ին, աւագ ուրբաթ գիշեր լոյս շաբաթ, Բայանդուր գիւղի բնակիչ յոյն Իվան Գէորգով Ասլանզովը գլխատում է եկեղեցու դրանը իր միակ 7 ամսական որդուն, զոհ բերելով Աստուծուն...

Ահա ինչպէս է Ասլանզովը պատմում իր այդ գործը։

—«Երկու տարի սրանից առաջ ես սաստիկ հիւանդացայ։ Երկար դէս ու դէն դիմելուց յետոյ, յոյսս կտրեցի և օրէց օր սպասում էի մահվան։ Մի գիշեր տեսայ հետևեալ երազը։ Երեք հոգի յայտնվեցին ինձ, որոնք էին՝ Յովհաննէս, Միքայէլ և Գաբրիէլ։ Նրանք վերցրին ինձ և տարան Աստուծու մօտ։ Գնալիս մենք անցնում էինք մի մեծ քաղաքի փողոցով, որի երկու կողմը բարձրանում էին դատ և բարձր շինութիւններ. այդ շինութիւնները պատկանում էին մեր գիւղի մեռած մարդկանց, որոնցից ես շատերին տեսայ և ճանաչեցի։ Ամենից բարձր և շքեղ շինութիւնը որ կար, մեր գիւղի մօտ գտնվող Արալըղ գիւղի Մօլլայ Ուզունի Մամեդի շինութիւնն էր. Նա 30 տարի է ինչ փոխվել է այստեղից Մուհամմէդի գիրկը...

«Այդ փողոցը մեզ դուրս հանեց մի ընդարձակ և կանաչազարդ հովիտ. ուր, որքան գեղեցիկ էր հովիտը, որքան պարզ և ջինջ էր երկինքը։ Մի փոքր գնալուց յետոյ ուղեկիցները ինձ վեր դրին գեղեցիկ հովտի մէջ ասելով պատրաստ կաց, ահա գալիս է Աստուած։ Միչտ 2 րօպէ չանցած մի մեծ ամպ ծածկեց հովիտը. ես իսկոյն վեր թռայ տեղիցս սարսափած. մի սարսուռ ընկաւ իմ մարմնում. յանկարծ ամպերը բաժանվեցին և ամպերի միջից դուրս եկաւ Աստուածը, ոսկէ գահի վրա նստած։ Նրա դէմքը թուխ էր, աչքերը խոշոր և մազերը սպիտակ։ Վերջապէս Նա խօսեց.

—«Իվան, դու երկար տանջվեցիր հիւանդութիւնից. քո աղօթքը հասաւ իմ ականջը։ Ես քեզ ազատութիւն կը տամ և խոստանում եմ տալ մի արու զաւակ, միայն այն պայմանով, որ դու եօթ ամսական հասակում զոհես ինձ համար։ Աբրահամը թէև զոհ բերեց, բայց չը մորթեց Իսահակին»։

«Ես ընկայ գետին, և խնդրեցի Նրան, որ ինձ ազատէ այդ հիւանդութիւնից և խոստացայ ոչ միայն զոհ բերել որդուս, այլ և ամբողջ ունեցածս ծախել և տալ աղքատներին։ Ամպը կրկին պատեց և ծածկեց իմ աչքերից Տիրոջ պատկերը։ Ինձ տանողները դարձեալ բերին ինձ մեր տունը. ես առաւօտը ինձ զգացի բոլորովին առողջ։ Այդ երազը պատմեցի հարեւաններիս, Նրանք ինձ խելագար անուանեցին։ Ես ծախեցի բոլոր իմ ունեցածը, տուի եկեղեցուն և աղքատներին։ Լրացաւ մի տարին, կինս պառկեց և բերեց այս տղան. երբ 7 ամիսը լրացաւ, դարձեալ այս աւագ հինգշաբթի գիշեր երևաց երազումս Աստուած և ասաց. «Ժամանակը լրացաւ, դու վաղը պէտք է կատարես քո խոստումը»...

«Ուրբաթ օրը ես առաւօտը գնացի քաղաք, գնեցի մի սուր դանակ, վճարելով 35 կոպէկ։ Գիշերը, երբ հսկումը սկսվեց, դեռ քահանան եկեղեցի չեկած, ես Ներս մտայ եկեղեցի, ծունկ չոքեցի և աղօթեցի Աստուծուն, որ խնայէ իմ որդուն. բայց ոչ, ստացայ մերժում (աղօթքը հաստատում է քահանան)։ Երբ արարողութիւնը սկսվեց, ես գնացի Նորից տուն, զարթեցրի կնոջս, վեր առանք երեխային և եկանք միասին եկեղեցի. հսկումը վերջանալուց յետոյ, երբ մեր սովորութեան համաձայն Թափօր արեցին, պտտեցնելով Քրիստոսի գերեզմանը եկեղեցու չուրջը, ես երեխան առայ կնոջս գրկից և ուղարկեցի Նրան տուն, որ պատրաստութիւն տեսնէ քահանային հրաւիրելու մեր տունը։ Կինս տուեց ինձ երեխան և գնաց։ Ժողովուրդը դեռ եկեղեցում համբուրում էր Քրիստոսի գերեզմանը, ես հանեցի ջիբիցս Նոր գնած դանակը, պառկեցրի երեխայիս, որը ոչ մի ճիչ, աղաղակ չը բարձրացրեց և երեսս խաչ հանելով, կտրեցի գլուխը ասելով. «Տէր Աստուած, դու ընդունիր իմ զոհը, որը խոստացայ կատարելու։ Ահա բոլոր պատմութիւնը»։

Այդ պատմութիւնը Նա արել է թէ գաւառապետի, թէ քննիչի և պրօկուրօրի մօտ. ամեն Նախաքննութիւնից յետոյ Նա երեսը խաչակնքում է։

Թէ ինչ ծաւալ է ստացել ժողովրդի մէջ տգիտութիւնը ու ֆանատիկոսութիւնը, ցոյց է տալիս այն, որ ժողովուրդը դժգոհ է, որ կառավարութիւնը բանտարկել է այդպիսի մի բարի և աստուածավախ մարդուն. բայց ինչպէս պատմում են մի քանիսը, այդ գազանութիւնը առաջ է եկել Ասլանզովի փառասիրութիւնից, որն ուզեցել է իրանից յետոյ թողնել մեծ անուն։ Իսկ մի քանիսն ասում են, թէ այդ երեխան հօր Նման չէր և հօր մէջ ծնեցրել էր կասկածոտութիւն, և Նա դիմեց այդ սարսափելի միջոցին, որպէս զի աչքից հեռացնէ ամեն րօպէ իրան տանջող պատկերը։

Ինչ էլ որ եղած լինի, մեծ անգթութիւն է գործել մարդասպանը...

Թ. Գէորգեան

ՆԱՄԱԿ ՄՕՍԿՎԱՅԻՑ

Մարտի 30-ին

Ծաղկազարդ է։ Մօսկվայի ողջ հայ գաղութը խմբված է եկեղեցում։ Ահա և պատարագը վերջացաւ։ Պատարագիչ ծերունազարդ քահանան սօթ-փառօք սեղանից ցած իջաւ և արդ՝ կարդում է աստուածութեան վեհ պատուէրները, Մեծ Վարդապետի խօսքերը։ Խաղաղութիւն և սէր,—կեանքի այդ վսեմագոյն զարդարծանքը—ձայնի ալիքների հետ ասես տարածվում են չորս կողմ, դէպի հաւասարակութեան արտերը...

Բայց ահա ամեն ինչ վերջացաւ։ Այդ իրականութեան առաջին տեսարանն էր։ Արդ՝ սկսվում է հետևեալը։

Կանայք ցրվեցին։ Տղամարդիկ Նորից խըմբված-կանգնած են։ Նրանք քահանաների հետ գործ ունեն, պէտք է այսօր այդ գործը վերջացնեն։ Իսկ գործը, գիտեք ինչ է, ընթերցող. քիչ առաջ Մեծ Վարդապետի աւետարանը ձեռքին «Խաղաղութիւն ամենեցուն» ասող, աստուածութեան վեհ պատուէրները ժողովրդին թարգմանող քահանային պիտի հաշտեցնեն իր ընկեր քահանայի հետ։

Ինչպէս... կը զարմանայ ընթերցողը. մի եկեղեցու քահանաներ, պատարագ անող քահանաներ մի՞թէ հաշտ չեն, խռով են միմեանց հետ... Այո, այդ այդպէս է միշտ և ամեն տեղ, սակայն այս դէպքում մի բան ի նկատ ա՛ռ, այն՝ որ մենք գործ ունենք հայ և ոչ ուրիշ քահանաների հետ և երկրորդ, որ այդ քահանաները ապրելով Ռուսաստանի վաճառականութեան կենտրոնում, բնականաբար, կամայ-ակամայ որոշ աստիճան վաճառական են դառնում, (ասենք ինչ որոշ աստիճան, երբ կատարեալ խօսքը կարելի է վստահութեամբ գործ ածել)—այդ խօսք յայտնի է մեզ միջավայրի ազդեցութեան օրէնքից... Ինչ և իցէ։

Ժողովուրդը պահանջում է, որ հայ հերոս-քահանաները, Ծննդեան տօնի երեկոյեան, ընթերցողին յայտնի տեղի ունեցող դէպքի համար միմեանց հետ կռուած քահանաները հաշտվեն, և ապա հաշտված մտան գան Զատկի տօներին։

Հասարակութիւնը այդ պահանջը անում է կատեգորիկ կերպով։ Ահա հերոս հովիւներից մէկը—Էմ. Նազարեանցը—աւելի խելացի ու խոհեմ գտնվելով—վերկացաւ և ներողութիւն խնդրեց ճրագալոյցի երեկոյեան տուած իր անվայել քարոզի համար, և ցանկութիւն յայտնեց հաշտվելու։

Իսկ միւս հերոսը... Նա չէ վերկենում, չէ ուզում հաշտվել...

—Չէ՛, որ չէ,—ասում է այդ հերոսը—անկարելի է, չեմ ուզում, ոչ մի դէպքում, կամ ես, կամ իմ ընկերը։ Ես ինձ վիրաւորված եմ զգում. իմ պատիւը չօշափված է։ Իմ ընկերը անարդարացի է եղել, անարդարացի ու անիրաւացի։ Ես հրաժարվում եմ Նրա հետ ընկերութիւն անելուց, Զատկին տներ այցելելուց...

Ժողովուրդը կրկին ու կրկին սկսում է համոզել, պահանջել... գոռգոռոց, աղաղակ...

—Չեմ ուզում, հաշտվելս որն է, երբ ես ինձ վիրաւորված եմ զգում, մինչ արդարութիւնը իմ կողմն է, և իմ կողմն է եղել...

Զարմանալի է, թէ ինչպէս այդ աստիճան մեծ-մեծ բրթող, խօսող տէր հայրը մի անգամ գէթ խղճի խայթոց չը զգաց այդտեղ գոնէ—արբութեան տաճարում...

Ի վերջոյ... ժողովուրդը մի կերպ համոզեց—ստիպեց այդ հերոսին հաշտվել։ Ինչ եմ երկարացնում... Հաստատ է այն, որ ոչնչով չէ կարելի շտկել, ուղղել այդ ճանապարհից շեղված, դժբաղդաբար մեզ հոգևոր հայր կոչվող՝ հերոսներին... որովհետև «սեխն՝ սապոն, խեխն՝ խրատ, ինչ օգուտ»...

Հ. Համբարձումեան

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ապրիլի 5-ին, շաբաթ օրը, խմբագրութեան մէջ բաժանվեցին Թիֆլիսի չքաւորներին այն բոլոր Նուէրները որոնք ստացվել էին զանազան անձերից Նրանց օգտին։ Ընդամենը բաժանվեց 96 րուբլի։

Ապրիլի 9-ին, չորեքշաբթի գիշեր՝ լոյս հինգշաբթի, ժամի 12-ին, Թիֆլիսում զգացվեց երկրաշարժի մի զօրեղ հարուած, որից դողդողացին տների պատերը և պատուհանների ապակիները։ Երկրաշարժը տևեց մօտաւորապէս 10 վայրկեան։

Թիֆլիսի առաջին կարգի վաճառական պ. Ա. Մանթաշեան խոստացել է մի խոշոր գումար նուիրել յօգուտ կովկասեան պօլիտեխնիկումի, եթէ երբ և իցէ Նա բացվի Թիֆլիսում։ Այս առիթով, շաբաթ, ապրիլի 5-ին, մի պատգամաւորութիւն Թիֆլիսի դումայի և ուպրավայի կողմից, քաղաքագլխի առաջնորդութեամբ, Ներկայացաւ պ. Մանթաշեանին և շնորհակալութիւն յայտնեց այդ Նուիրատւութեան համար։

Երեքշաբթի, ապրիլի 8-ին, վրաց ազնուականների թատրոնում, հայ դրամատիկական խմբի դերասանները, ղեկավարութեամբ պ. Արմէնեանի, Ներկայացրին «Պ. Պուարիէի փեսան» կօմեդիան, հեղինակութիւն Էմ. Օժիէի և Ժիւլ Սանդօի, թարգմանութիւն Լ. Մելիք-Ադամեանի և Արմէնեանի։ Ծանուցագրի մէջ ասված էր, որ այս պիէսան առաջին անգամ է տրվում Թիֆլիսի բեմի վրա։ Թատրոնը թէև լիքը չէր, բայց այդ հանգամանքը չը կարողացաւ ազդել դերակատարների վրա, որոնցից պ.պ. Արմէնեան և Միրզոյեան գեղեցիկ կերպով կատարեցին իրանց դերերը։ Գալով տիկին Դուրեան—Արմէնեանին, պէտք է ասենք, որ այդ երիտասարդ դերասանուհին լաւ և աջող ապագայ է խոստանում և մենք խորհուրդ կը տայինք Նրան լուրջ կերպով պարապվել բեմական գործով։ Մի հաճելի տպաւորութիւն թողեց մեզ վրա այդ Ներկայացումը Նրանով, որ հակառակ անցեալ սէզօնի հայ դերասանական խմբի սովորութեան, այս անգամ դերակատարները շատ լաւ գիտէին իրանց դերերը։ Առհասարակ Արմէնեան փորձված և հմուտ դերասանի տպաւորութիւն է թողնում. մանաւանդ հարուստ և բազմակողմանի են Նրա միմիկական ձևերը և շարժվածքները։

Կովկասեան կառավարչապետի դիւանատունը տեղեկութիւն տուեց Կովկասեան Գիւղատնտեսական ընկերութեան, որ 1901 թւականի կովկասեան յօբելեանական ցուցահանդէսի դէֆիցիտը ծածկելու համար՝ մինիստրութիւնը տալիս է իր միջոցներից 22,000 րուբլի։

Պ. Գասպար Տէր-Մարգարեանից ստացանք 26 րուբլի յօգուտ Թիֆլիսի չքաւորների։

Երկրագործութեան և պետական կալուածների մինիստրութիւնը Անդրկովկաս է ուղարկել Նոր հնարված միջոցով մորեխը ոչնչացնելու համար այդ մինիստրութեան առանձին յանձնարարութիւնների աստիճանաւոր Կ. Բօսսիկօվին։ Բօսսիկօվ արդէն այցելել է Բագու և Գանձակ քաղաքները և այժմ գտնվում է Թիֆլիսում։

Կովկասեան գլխաւոր իշխանութիւնը Թիֆլիսի Նահանգապետի միջոցով առաջարկել է Թիֆլիսի քաղաքային վարչութեան մանրամասն տեղեկութիւններ հաղորդել իրան Թիֆլիսի ջրմուղի Ներկայ վատ դրութեան պատճառների և այն միջոցների մասին, որ քաղաքային վարչութիւնը մտադիր է ձեռք առնել ջրմուղի դրութիւնը բարւոքելու համար։

Մեզ հաղորդում են, որ առաջիկայ կիրակի, ապրիլի 13-ին, Թիֆլիսի Ժողովարանի դահլիճում տեղի կունենայ Թիֆլիսի առաջին կարգի վաճառական Եգոր Դաւթեանի 25-ամեայ յօբելեանի կատարումը, որպէս Թիֆլիսի վաճառական դասի աւագի։ Պ. Դաւթեան 25 տարի շարունակ եղել է Թիֆլիսում վաճառականների աւագ և Նրա գործունէութիւնը այդ ասպարէզում զգալի օգուտներ է տուել վաճառականներին։ Առանձնապէս յօբելեարը մեծ դեր է խաղացել Թիֆլիսի առևտրական ուսումնարանի բացման գործում։

Երեքշաբթի, ապրիլի 8-ին, գիշերվայ ժամի 12-ին, փոխ-ոստիկանապետի որդի Հաջիմուսա Խուցիստով, պարապմունքով անաստվաճառ, ատրճանակի երկու հարուածով տեղն ու տեղը սպանեց «Россія» հիւրանոցի տէր Ալէքսանդր Էլիևին։ Մարդասպանը իսկոյն և եթ ձերբակալվեց։

Մեզ հաղորդում են հետևեալը. «Երկուշաբթի, ապրիլի 7-ին, մեռելոցի օրը մի խումբ երիտասարդների Նախաձեռնութեամբ հոգեհանգիստներ կատարվեցին Արծրունու և Րաֆֆիի գերեզմանների վրա։ Տէրունական աղօթքը քառաձայն երգում էր երիտասարդների խումբը։ Կարգ կատարողը Ծուղուրեան քահանան էր, որ թէ Արծրունու և թէ Րաֆֆիի գերեզմանների վրա հոգեհանգստից յետոյ խօսեց ոգևորված քարոզ։ Շրջապատող խուռն բազմութիւնը ոգևորութեան ցոյցեր էր անում»։

Մեզ ուղարկված է Թիֆլիսի Կուկիայի ս. Աստուածածնի եկեղեցու 1902 թւականի տարեկան հաշիւը, որից երևում է, որ այդ եկեղեցին յիշված թւականին ունեցել է մուտք թէ իր կալուածներից և թէ այլ արդիւնքներից ընդամենը 2948 րուբլի 74 կոպէկ, իսկ ծախք ունեցել է 2053 րուբլի 38 կոպէկ։ Յիշված եկեղեցին առ 1-ն յունվարի 1903 թւականի ունեցել է պատրաստ գումար 3859 րուբլի 98 կոպէկ։

Մեզ հաղորդում են, որ առաջիկայ կիրակի, ապրիլի 13-ին, հայ դրամատիքական խմբի անդամները, ղեկավարութեամբ պ. Արմէնեանի, վրաց ազնուականութեան թատրոնում կը Ներկայացնեն Էդ. Բրանդէսի «Հիւր» 2 գործողութեամբ դրաման, որ առաջին անգամ է խաղացվում Թիֆլիսում։

ԲԱԳՈՒԻՑ մեզ գրում են. «Հաստատ աղբիւրից տեղեկացանք, որ ամերիկացի պրօֆէսօր Ռաֆայէլ Պօմպէլլի, իր որդու ընկերակցու-

Թեամբ, ճանապարհվել է Անգլիա, այնտեղից կանցնէ Ռուսաստան և Կովկաս՝ զանազան ուսումնասիրութիւններ անելու նպատակով։ Նա ուղարկված է Վաշինգտոնի Կարնէջի ինստիտուտի կողմից։

—

ԱԽԱԼՔԱԼԱՔԻՑ մեզ գրում են. «Մարտի 20-ին Արդահանի շրջանի Զուրզունա գիւղում և շրջակայքում բաւական ուժեղ երկրաշարժ է տեղի ունեցել։ Թէև Ախալքալաքում մենք ոչինչ չը զգացինք, բայց սէյսմօգրաֆը ցոյց տուեց երկրաշարժի ալիքները»։

—

ԳԱՆՁԱԿԻՑ մեզ գրում են. «Ապրիլի 2-ին, գիշերը, այստեղ տեղի ունեցաւ հետևեալ քստմնելի դէպքը։ Անյայտ չարագործները, հանելով մի 70—80-ամեայ պառաւ կնոջ տան լուսամուտը՝ ներս են մտնում անձնակը և միանգամայն պառաւին դանակի մի քանի հարուածով մորթելով՝ վերցնում են նրա սնդուկը, որի մէջ լինում է 200—300 րուբլի փող, քիչ արծաթեղէն ու ոսկեղէն և անհետանում։ Չարագործները Թողել են մի մազործի դանակ։ Ոստիկանական և դատաստանական մարմինները քննութիւն են սկսել»։

—

ՇՈՒՇՈՒՑ մեզ գրում են. «Թեմական դպրոցում քննութիւնները սկսվելու են ապրիլի 17-ին, վերջանալու են յունիսի 5-ին, մինչդեռ Երեւանում վերջանում է մայիսի 18-ին, Ներսիսեան դպրոցում՝ մայիսի 28-ին։ Անցեալ տարի քննութիւնները վերջացել են մայիսի 21-ին։ Դրա պատճառն այն է, որ դրանով Բենիկ վարդապետը ուզում է պատժել մի քանի «րմբոստ ուսուցիչներին», որոնք հակառակ են նրա փաչայականութեան։ Ասում են, որ առաջնորդի և հոգաբարձուներից մի քանիսի մէջ մտադրութիւն կայ առաջիկայ տարին տեսուչ հրաւիրելու Մատթէոս վարդապետին, ում համար և սկսված է բանակցութիւն։ Ուսուցչական կազմի մէջ մեծ պառակտում կայ»։

—

ՎԼԱԴԻԿԱՎԿԱԶԻՑ մեզ գրում են. «Արիստակէս արքեպիսկոպոս Սեդրակեան զատկական տօներից յետոյ վերադարձաւ Աստրախան»։

—

ԱԽԱԼՔԱԼԱՔԻՑ մեզ գրում են. «Թիֆլիսում ամիս ու կէս առաջ վախճանված երիտասարդ Դերվիշ-բէկ Փալավանդովի մարմինը մօտ ժամանակներս բերին և հողին յանձնեցին իր հայրենի Խօսպիա գիւղում։ Հանգուցեալի հայրը, Մամադ-Ալի-բէկ Փալավանդով, այդ առթիվ հետևեալ նուիրատուութիւններն արաւ. Ախալքալաքի հայոց եկեղեցուն—50 ր., ռուսաց եկեղեցուն—25 ր., հրէաների աղօթատեղին—10 ր., քաղաքային դպրոցի աղքատ աշակերտների օգտին—50 ր., հայոց ծխական դպրոցների—50 ր., ռուսաց եկեղեցական-ծխական դպրոցին—25 ր., բանտարկեալներին—32 ր. (մի-մի րուբլի ամեն մէկին), քաղաքի աղքատներին—100 պուդ ցորեն։ Բացի դրանից՝ նուէրներ եղել են նաև Խօսպիա գիւղի մզկիթին և հայոց եկեղեցուն. մի քանի հարիւր րուբլի էլ բաժանվել է Թաղման օրը հաւաքված հայ և Թուրք գիւղացիներին և այլն։ Քաղաքագլուխ Ա. Գրիգորեան և ժամանակաւոր քարոզիչ Մեսրոպ վարդապետ Մաքսուդեան գնացել և անձամբ շնորհակալութիւն են յայտնել Մամադ-Ալի-բէկին, առաջինը՝ քաղաքի ընտրողների կողմից, իսկ երկրորդը՝ տեղական հայոց եկեղեցու վարչութեան կողմից։ Մեսրոպ վարդապետը «հոգոց» է ասել և Կ. Պոլսի Թիւրքերի գրական բարբառով ճառ է խօսել, որով մխիթարել է վշտացած ծնողին. այդ բանը շատ մեծ տպաւորութիւն է արել ներկայ եղող Թիւրքերի վրայ։ Մ. Փալավանդովի այս երկրորդ անգամն է, որ նուէրներ է անում քրիստոնէական հիմնարկութիւններին, և այդ բանին մենք կարևորութիւն ենք տալիս։ Պ. Փալավանդով, իբրև հարուստ կալուածատէր և Թիֆլիսի մուֆթիի հետ ազգակցական կապեր ունեցող անձնաւորութիւն, ահագին ազդեցութիւն ունի ոչ միայն մեր գաւառի, այլ և Զըլդըրի, մասամբ և Ախալցխայի գաւառի Թուրքերի վրա և մի տեսակ ներկայացուցիչ և հաշտարար կրօնական դեմք է ճանաչված նրանց կողմից։ Այդ պատճառով համերաշխութեան այս օրինակը խրատական նշանակութիւն ունի տեղական ամբողջ ազգաբնակութեան համար, մանաւանդ որ Փալավանդով հայերի կողմից էլ յարգանք է վայելում»։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Էդուարդ VII Թագաւորի պաշտօնական այցելութիւնը իտալական Թագաւորին և Հռոմին՝ հպարտութեան և գոհացման զգացումն է առաջ բերել իտալական քաղաքական շրջաններում. այդ այցելութեան մէջ տեսնում են մի նոր ապացոյց, որ Իտալիան գերակշիռ և ազդեցիկ դիրք է ստանում եւրոպական պետութիւնների կօնցերտի մէջ։ Երկու Թագաւորների մէջ տեղի ունեցող այդ հանդիպումը, որ առաջուց նախապատրաստված չէր դիպլօմատիայի ձեռքով, կարող է, հռոմէական մամուլի կարծիքով, ծառայել նախադուռն յարաբերութիւնների նոր շրջանի երկու երկիրների մէջ։ Իտալիայի և Անգլիայի մէջ եղած յարաբերութիւնները շատ բարդ են և բազմազան։ Իտալական հասարակութեան մտածող տարրերը սովոր են տեսնել Բրիտանիայի մէջ ազատութեան և քաղաքական իրաւունքների մի դըպրոց, որ այնքան մեծ ծառայութիւններ է մատուցել Իտալիային... Իտալական ազատութեան մեծ գործիչները ապաստան են գտել Անգլիայում։

—Մարտի 30-ին Բորդօ քաղաքում բացվեց Ֆրանսիական սօցիալիստական կօնգրէսը, որին մասնակցում էին 4000 մարդ։ Ժօրէս մի երկար ճառ խօսեց, որի մէջ ասեց, որ եթէ սօցիալիստների կուսակցութիւնը պաշտպանում է հանրապետական կառավարութիւնը այն կռւի մէջ, որ սա մղում է կրօնաւորների դէմ, նա այդպէս վարվում է ոչ թէ անհամբերողութեան կամ կրօնը հալածելու պատճառով, այլ որովհետև մարդու բանականութիւնը և հաւատալիքները պէտք է զարգանան ազատաբար։ Ահա ինչի համար հարկաւոր է կռւել կղերականութեան դէմ։ Խօսելով ապա Դրէյֆուսի գործի մասին, Ժօրէս ասաց, որ ներկայ դէպքում խօսքը ոչ թէ մի մասնաւոր անհատի պաշտպանութեան մասին է, այլ մարդկութեան պաշտպանութեան մասին, որի համար Դրէյֆուսը ծառայում է միայն իբրև առիթ։ «Մենք ցանկանում ենք միայն արդարութեան յաղթանակը. մենք ցանկանում ենք ապացուցանել, որ մենք ընդունակ ենք երազել ոչ միայն արդարութեան և ազատութեան մասին, այլ, իրողապէս, կարող ենք մտցնել այդ արդարութիւնը և ազատութիւնը մեր ժամանակակից հասարակութեան մէջ»։

—Բելգրադի լրագիրները հաղորդում են, որ այժմ Սերբիայում գրաքննութիւն է մտցրված, մամուլի մասին նախկին օրէնքը փոխված լինելով և բոլոր արտասահմանեան լրագիրները անցնում են ցենզուրայով։

—Ամերիկայի Միացեալ-Նահանգների նախագահ Րուզվէլտ սկսել է ճանապարհորդութիւն կատարել երկրի զանազան կողմերում. այդ ճանապարհորդութեան նպատակն է պատրաստել մտքերը նախագահական ընտրութեան համար, որ պէտք է կայանայ եկող տարի։

—Մեզ հաղորդում են, որ եկող տարի Ամերիկայի Սէն-Լուի քաղաքում կայանալի աշխարհահանդէսի պարսկական բաժնի ընդհանուր կօմիսարի պաշտօնի համար թեկնածու են երկու հայ—իշխան Վահրամ բէյ Տատեան և հնավաճառ Քէլեկեան։

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

6 ապրիլ

Կ. ՊՕԼԻՍ։ Մարշալ Օմէրրուշտի-փաշան ճանապարհ ընկաւ Ուսկիւբ։

ՄՕՍԿՎԱ։ Ապրիլի 5-ին Նոցա Մեծութիւնները և Նոցա Բարձրութիւններն այցելեցին Վօզնէսէնսկի իգական վանքը, ուր դիմաւորվեցին հոգևորականութեան և Եպօկիա մայրապետի ու քոյրերի կողմից։

Կ. ՊՕԼԻՍ։ Սուլթանը ունկնդրութեան ընդունեց ռուսաց և աւստրօ-ունգարական դեսպաններին և գերմանական գործերի հաւատարմատարին։

Գեներալ Օմէր-փաշային մտադրութիւն ունեն պատերազմական գործերի ղեկավար նշանակել Ալբանիայում։

ՎԻԷՆՆԱ։ Իբրահիմի մահվան դատավճիռը պաշտօնապէս հաղորդված է ռուսաց դեսպանին։ Շչէրբինայի կեանքի դէմ փորձ անելուն դրդողը, Միտրօվիցայում ապրող խանութպան Հուսէյնը, նոյնպէս կը դատապարտվի։ Պատժին կենթարկվեն Միտրօվիցայի վրա յարձակման դրդողները և ղեկավարները։

Կ. ՊՕԼԻՍ։ Հասաւ «Դօնէց» շոգենաւը Շչէրբինայի մարմնով։

Իբրահիմին մահվան պատժին ենթարկելու հրամանը ուղարկված է Միտրօվիցա։

Կալիցէ և Զինօվիէվ, որոնք ունկնդրութեան ընդունվեցին սուլթանից, պնդում էին ընդունված րէֆօրմների շուտ և լրիւ իրագործման վրա։

Կ. ՊՕԼԻՍ։ Սուլթանը ունկնդրութեան ընդունեց իտալական դեսպանին և յայտնեց նըրան, որ ինքն հաստատապէս վճռել է եռանդով մտցնել րէֆօրմները Մակեդօնիայում։

ԴԱՆՑԻԳ։ Հաղորդակցութեան ճանապարհների մինիստր իշխան Խիլկօվ ժամանեց և մըտադրութիւն ունի երեկոյեան ճանապարհ ընկնել Բերլին։

ՀՌՈՄ։ Լրագիրները հաղորդում են, որ արտաքին գործերի մինիստրի պօրտֆէյլը, բստ երեւոյթին, կանցնէ ծովային մինիստր Մօրինին, որը ժամանակաւորապէս կը կառավարէ նոյնպէս ծովային մինիստրութիւնը։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ «Правительственный Вѣстникъ» լրագրում տպված են մարտի 5-ին Բարձրագոյն տրված ցուցմունքները ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրութեան կառավարչին, որոնք պէտք է ծառայեն որպէս գլխաւոր հիմքեր միջնակարգ դպրոցին վերաբերեալ օրէնսդրական նախագծերի մշակութեան համար։

8 ապրիլ

ՎԱՐՇԱՎԱ։ Ապրիլի 6-ին լայն չերտով արեմուտքից անցաւ տարվայ այս ժամանակին այստեղ անսովոր մի ձիւնախառն բուք, որ բռնեց Վիէննայի և Կալիշեան երկաթուղիական գծի մի մասը։ Գնացքները կանգնած էին ձիւնի մէջ երկու գծի վրա։

ՏԼԷՄՍԷՆ (Ալժիր)։ Ապրիլի 5-ին Լուբէ ժամանեց այստեղ։

Կ. ՊՕԼԻՍ։ Զանազան դիպլօմատներ ստիպողական խորհուրդներ տուեցին սուլթանին եռանդուն միջոցներ ձեռք առնել անհնազանդ ալբանացիների դէմ Ուսկիւբի վիլայէթում։ Այդ խորհուրդները կարծես ազդեցութիւն են գործում։ Գերմանական գործերի հաւատարմատարը նոյնպէս խորհուրդ տուեց սուլթանին ունկնդրութեան ժամանակ նոյն այդ տեսակ վարվել։

ՎԻԷՆՆԱ։ Ինչպէս հաղորդում են, Սալօնիկում կալանաւորված են երեք բօլգարներ, որոնք, փող կորզելու նպատակով աւստրօ-ունգարական հիւպատոսից Սերէսում (Սալօնիկի վիլայէթ), նամակներ էին ուղարկում նրան, որոնք պարունակում էին մահվան սպառնալիքներ։

ԼՕԴԶ։ Ձիւնախառն բուքը չէ դադարում ամբողջ Պետրօկօվսկայա նահանգում։ Գնացքները շատ ուշանում են։ Մի քանի տեղերում ձիւնի խորութիւնը հասնում է մինչև մէկ և կէս սաժէն։ Կալիշից եկող գնացքը խրվեց ձիւնի մէջ այնքան, որ դժուարութեամբ դուրս քաշեցին այնտեղից։ Հեռագրական գիծը փչացած է։

ԿԱԼԻՇ։ Ձիւնախառն փոթորիկը կրկնվեց ապրիլի 6-ին։ Երկաթուղիական հաղորդակցութիւնը ընդհատված է։ Ձիւնը դրված է մի քանի արշին խորութեամբ։

ՄՕՍԿՎԱ։ Աղ ու հաց մատուցանելու ժամանակ ասվեց հետևեալ ճառը. «Ամենաողորմած Թագաւոր, մենք, նախաթոռ մայրաքաղաքի գործարանական բանւորներս, անսահման երջանիկ լինելով տեսնել Ձեր Կայսերական Մեծութիւնը, համարձակվում ենք արկանել առ ոտս Ձեր մեր հաւատարիմ հպատակութեան զգացմունքները և մատուցանել աղ ու հաց, շնորհաւորում ենք ձեզ, պաշտելի Թագաւոր, Քրիստոսի Ցարութեան տօնը»։

ԲԵՐԼԻՆ։ «Frankfurter Zeitung» հաղորդում է, որ բօլգարական էկզարխը դիմեց մի կոչով իր բոլոր թեմերին, հրաւիրելով դիմադրել յեղափոխական շարժմանը։

ԲԵՐԼԻՆ։ Արևելեան Պրուսիայի շատ տեղերից հաղորդում են, որ երէկվան ձիւնախառն փոթորիկը մեծ վնասներ է պատճառել։ Երկաթուղիական շատ գծերի վրա դադարել է երթևեկութիւնը։

ՑԷՏԻՆԻԷ։ Անցեալ օրը մի անյայտ ալբանացի ատրճանակի հարուածներով վիրաւորեց երկու նոր նշանակված դատաւորներին Սկուտարիում։ Վիրաւորվածների դրութիւնը լուրջ է։

ՀՕՆԿՕՆԳ։ Կուանդ-Սուիի ստացված տեղեկութիւնների համեմատ, ապստամբութիւնը հազարաւորներով մեռնում է սովից։

ԿԱԼԻՇ։ Բուքը դադարեց։ Վերականգնված է երկաթուղիական հաղորդակցութիւնը։ Ուրագանը բռնել էր համարեա ամբողջ նահանգը։ Կորուստները ահագին են անտառներում և այգիներում։

ԲԵՐԼԻՆ։ Կօպէնհագէնի մօտ կատաղի կերպով փչում էր ձիւնախառն փոթորիկ։ Ստիպված էին դադարեցնել երկաթուղիական հաղորդակցութիւնը. Զէլանդիայում և հարաւային Շվէդիայում ածերված է տելեֆօնային և հեռագրական թելերի մեծամասնութիւնը։

ՀՌՈՄ։ «Tribuna» հաղորդում է, որ Պրինէտտի ուղարկեց իր հրաժարականի խնդիրքը։

ՍՕՖԻԱ։ Մակեդօնիայի շատ տեղերում արգելված էր կատարել գիշերային ժամասացութիւններ Չարչարանքի շաբաթը և Զատկին՝ ցոյցերի առաջն առնելու համար։

Դաւաճանի ձեռքով մատնացոյց արված Սանվի հրոսակախումբը շրջապատվեց Թիւրքերից Ցապօրէվի մօտ։ Տեղի ունեցաւ տաք կռիւ։ Սանվ և մի քանի հրոսակներ սպանվեցին։

Հրատարակված է հրովարտակ գեներալ Պապրիկօվին զօրքերի տեսուչ նշանակելու մասին։

ՍԻՐԱԿՈՒԶԻ։ Էդուարդ Թագաւորը ժամանեց։

ՎԷՐՆԻ։ Զատկի առաջին օրը, առաւօտեան 7 ժամին, երկրաշարժ էր զգացվում, որից առաջ լսվում էր խուլ ձայն։

ՍԱԼՕՆԻԿԻ։ Երէկ 500 մարդուց բաղկացած հրոսակախումբը, մասամբ բօլգարական համազգեստներով, անցաւ սահմանը և շրջապատեց 30 մարդուց բաղկացած Թիւրքաց զօրաբաժինը։ Կռիւը շարունակվեց ամբողջ օր։ Թիւրքերին օգնութեան հասան Րօդօվիչից և Ստրումիցայից։ Հրոսակախումբը ջարդվեց և եռանդով հալածվում է։

Կ. ՊՕԼԻՍ։ Վերջին օրերս այստեղ կալանաւորված են մի քանի ալբանացիներ ալբանական Թիկնապահների միջից։—Իպէկ-Ֆիօսկում զգուշութեան զանազան միջոցներ են ձեռք առնված, կասկած ներշնչող տարրերը հեռացրըված են։

Իպէկում ժողովված ալբանական պարագլուխները և մեծամեծները ցրվեցին։—Բ. Դուռը վճռեց ուժեղացնել Միտրօվիցայի, Պրիզրէնի և Վերիսօվիչէի մօտ կենտրօնացրած 35 բատալիօնները. հրամանագրված է զէնքի կանչել րէդիֆների մէկ, կամ շատ կարելի է երկու դիվիզիաներ Կօնիում. դիպլօմատիական շրջանները այդ բանը համարում են անհրաժեշտ և Բ. Դրան ցանկութեան նշան եռանդով ճնշել ալբանացիների դիմադրութիւնը։ Մինիստրների խորհուրդը վճռեց սկսել պատերազմական գործողութիւններ ալբանացիների դէմ Ուսկիւբի վիլայէթում։ Զատկի տօնախմբութիւնը Մօնաստիրի վիլայէթում հանգիստ անցաւ։ Ընդամենը զէնքի են կանչված րէդիֆների 24 բատալիօններ։

ՀՌՈՄ։ Թագաւորն ընդունեց Պրինէտտիի հրաժարականը։

ՄՕՍԿՎԱ։ Զատկի երկրորդ օրը Մեծ պալատում հաւաքվեցին զինուորական պաշտօնեաներ, պալատական ստրկանութեան զինուորները և Մօսկվայի նահանգի վօլօստի աւագները, մէկ մէկ իւրաքանչիւր գաւառից։

Ապրիլի 7-ին ժամանեց Մօսկվա Նորին Կայսերական Բարձրութիւն Թագաժառանգը։

Թագաւոր Կայսրի ներկայութեամբ շնորհաւորութիւններ էին մատուցանում Թագուհի Կայսրուհուն պալատական և քաղաքային այն տիկինները, որոնք մուտք ունեն պալատում։ Թագուհին ռուսական զգեստ ունէր անդրէեվեան ժապաւէնով։ Շնորհաւորութիւնների ընդունելութեան ժամանակ ներկայ էին Մեծ Իշխան Թագաժառանգը, Մեծ Իշխաններ Սերգէի Ալէքսանդրօվիչ և Դմիտրի Պավլօվիչ, Մեծ Իշխանուհի Ելիսավետա Ֆէօդօրօվնա, Մեծ Իշխանուհի Մարիա Պավլօվնա, Նոցա Մեծութիւնների երեք աւագ Դուստրները և պալատի մինիստրը։

9 ապրիլ

ՍԵՎԱՍՏՕՊՕԼ։ Հասաւ «Դօնէց» մարտանաւը Շչէրբինայի մարմնով։ Դիմաւորումը հանդիսաւոր էր։

ՇԱՆԳՀԱՅ։ Մուկդէն և Կայիւան կատարելապէս մաքրված են ռուսներից։

ԲԵՐԼԻՆ։ Ապրիլի 8-ին հիմնված է գերմանօ-չինական երկաթուղիական ընկերութիւն չինական պետական երկաթուղիները կառուցանելու համար, որին դրամ տալը յանձնառու են եղել «գերմանօ-ասիական բանկը» և նրա հետ կապ ունեցող բանկերը։ Հիմնական դրամագլուխը 10,000,000 մարկ է։ Նախագահ է ընտրված Հանզէման։

ՍԻԴԻ-ԲԵԼ ԱԲԲԱՍ։ Արաբական ցեղերը Սահարայում սրբազան պատերազմ հրատարակեցին։

Կ. ՊՕԼԻՍ։ Սուլթանը հաղորդեց Զինօվիեվին, որ մարդասպան Իբրահիմը մահվան պատժի է դատապարտված կախաղանի միջոցով հէնց այն տեղի վրա, ուր Իբրահիմը գընդակահար արեց Շչէրբինային։ Նոյն վճռակին կենթարկվի այնտեղի խանութպան Հուսէյն՝ սպանութեան դրդողը։

10 ապրիլ

ՄՕՍԿՎԱ։ Ապրիլի 9-ին Նոցա Կայսերական Մեծութիւնները, արժանացնելով Մօսկվայի ազնուականութեանը՝ ընդունել զատկական ճաշի հրաւէրը, ժամանեցին ռուսական ազնուա-

կանութեան ժողովարանի տունը։ Մուտքը և բոլոր դահլիճները շքեղ զարդարված էին ծաղիկներով և տրոպիքական բոյսերով։ Նոցա Մեծութիւններին դիմաւորեց նահանգական պարագլուխ իշխան Տրուբեցկոյ գաւառական բոլոր պարագլուխների հետ միասին։ Իշխանուհի Տրուբեցկայա մատուցեց Թագուհի Կայսրուհուն և Մեծ Իշխանուհուն ծաղկափունջեր։ Նոցա Մեծութիւնները, Մեծ Իշխան Թագաժառանգը, Մեծ Իշխանուհու հետ և Մեծ Իշխան Սերգէյ Ալէքսանդրովիչ իշխանուհի Տրուբեցկայի հետ, առաջնորդութեամբ նահանգական պարագլխի և ուղեկցութեամբ պալատի մինիստրի, մտան մեծ Սիւնազարդ դահլիճը և պտոյտ արեցին։ Նախաճաշի ժամանակ երգում էին և նուագում էին ռուսական օպէրայի խորը և օրկէստրը և գրագունեան գնդի երաժշտախումբը։ Երբ մատուցին շամպայնը, ազնուականութեան պարագլուխը Նոցա Մեծութիւնների կենացն առաջարկեց ոգևորված «ուրաների» և ազգային օրհներգի հնչիւնների ժամանակ։ Նախաճաշից յետոյ Նոցա Մեծութիւնները խմեցին սուրճ կլոր հիւրասենեակում, ողորմածաբար խօսակցելով ազնուականների և նրանց ամուսինների հետ։ Ապա Սիւնազարդ դահլիճում տրվեց կօնցէրտային բաժանմունք։ Նոցա Մեծութիւնները գնացին ժամի չորսը լրանալիս։

Իշխան Տրուբէցկօյ արտասանեց հետևեալ կենացը. «Ձեր Կայսերական Մեծութիւն, երեք տարի առաջ Մօսկվայի ազնուականութիւնը բաղդ ունէր ընդունել իր մօտ զատկական նախաճաշին Ձեր Մեծութիւնը և Թագուհի Կայսրուհուն. այժմ նորից հաճելի էր Ձեր Կայսերական Մեծութեանը Թագուհի Կայսրուհու և Մեծ Իշխան Թագաժառանգի հետ միասին երջանկացնել Մօսկվայի ազնուականութիւնը Ձեր այցելութեամբ։ Հաւատացէք, Թագաւոր, սիրոյ և անձնուիրութեան այն անկեղծ զգացմունքներին, որոնք ոգևորում են մեզ։ Այսօրվան օրը, ինչպէս և նախկին այցելութիւնը, հետք կը թողնի Մօսկվայի ազնուականութեան սրտերում։ Մօսկվայի Ձեզ հաւատարիմ ազնուականութիւնը հաւաքվեց այստեղ, և մենք և մեր բոլոր կանայքն ու երեխաները հիացմունքով ողջունում ենք Ձեզ և խմում ենք Ձեր Կայսերական Մեծութեան, Ձեր Օգոստափառ Մօր Թագուհի Կայսրուհի Մարիա Ֆէօդորօվնայի, Թագուհի Կայսրուհի Ալէքսանդրա Ֆէօդօրօվնայի և Ձեր Օգոստափառ Երեխաների թանգագին կենացը և ցանկանում ենք Ձեր Մեծութեանը երջանկութիւն և բարօրութիւն շատ և շատ տարիներ։ Ուրա»։ Ապա իշխան Տրուբէցկոյ առաջարկեց Մեծ Իշխան Թագաժառանգի կենացը։—Նահանգական պարագլխի ողջոյնին Թագաւոր Կայսրը բարեհաճեց արտասանել հետևեալ տօստը. «Նորին Մեծութեան եւ Իմ անունից շնորհակալութիւն եմ յայտնում ձեզ, պարոններ, ձեր հիւրասէր եւ շքեղ նախաճաշի համար։ Մեզ սրտագին գոհունակութիւն պատճառեց նորից այցելել ձեր հիւրասէր պատերը եւ նորից ընդունել ձեզանից զատկական նախաճաշը, ինչպէս երեք տարի առաջ։ Թագուհի Կայսրուհու, Մեծ Իշխան Թագաժառանգի եւ Իմ անունից խմում եմ Մօսկվայի ազնուականութեան, նրա փառքի եւ բարգաւաճման կենացը։ Ձեր կենացը, պարոններ»։

ՍՕՖԻԱ։ Համեմատաբար խաղաղ անցկացրած Զատիկը Մակեդոնիայում բաւարար հանգստութիւն չէ տալիս Բ. Դրան։ Զէնքի կանչելը սաստկանում է։ Էսադ-փաշան կալանաւորեց բազմաթիւ ապստամբ-ալբանացիներին Սկուտարիի շրջանում։ Սուլթանը տուեց յունաց և հայոց պատրիարքներին և բուլղարական էկզարխատին դրամական նպաստներ՝ չքաւորներին բաժանելու համար Զատկի առիթով։

ՀՌՈՄ։ Թագաւորը ստորագրեց Մօրինին արտաքին գործերի մինիստր և Բէտտէլօին ծովային մինիստր նշանակելու հրամանը։

Կ. ՊՕԼԻՍ։ Հիւպատոսական զեկուցումների համաձայն, Ռատօվիչի մօտ տեղի ունեցաւ կռիւ Թիւրքաց զօրաբաժնի և հրոսակախմբի միջև։ Հրոսակախումբը շրջապատեց Թիւրքաց զօրաբաժինը, որը պաշտպանվում էր մինչև օգնական զօրքերի հասնելը. այն ժամանակ հրոսակախումբը ցրվեց, կորցնելով երկու հրամանատարներ և 20-ից աւել սպանվածներ ու 50 վիրաւորվածներ։ Թիւրքերի կորուստն է երկու օֆիցէր և 11 զինուորներ սպանված և եօթը վիրաւորված։ Բ. Դրան ստացած տեղեկութիւնների համեմատ, Պէչօվեան շրջանում տեղի ունեցան աւելի լուրջ ընդհարումներ, որոնց մասնակցում էին մինչև 500 բուլղարական գիւղացիներ, որոնք շրջապատեցին Թիւրքաց զօրքերը, որոնք ազատվելով հասած օգնական զօրքերի շնորհիւ, հալածում են այժմ բուլղարական հրոսակախմբերին։ Ռատօվիչեան և Պէչօվեան շրջանները սահմանակից են և հաւանական է երևում, որ հիւպատոսական զեկուցումները և Թիւրքաց հաղորդագրութիւնները վերաբերվում են մի և նոյն անցքին։

ՄՕՍԿՎԱ։ Նոցա Կայսերական Մեծութիւնները, Մեծ Իշխան Թագաժառանգը, Մեծ Իշխանը և Մեծ Իշխանուհին ապրիլի 8-ին երեկոյեան Մեծ Թատրօնումն էին բարեգործական ներկայացմանը ի նպաստ Իվէրեան համայնքի։

ԿՐՕՆՇՏԱԴՏ։ Երէկ սաստիկ կռիւ տեղի ունեցաւ նաւաստիների և զինուորների միջև։ Ցորգօրներից և զօրքերի գալուց յետոյ կարգը վերականգնվեց։

ՍՕՖԻԱ։ Ուսկիւբից ստացված տեղեկութիւնների համեմատ, այնտեղ բերվեց Իբրահիմը, Շչէրբինայի սպանողը, որը կախաղան կը բարձրացնվի այնտեղ։—Պրիզրէնի սանջակի ալբանացիների միջև մեծ խլրտումն է նկատվում։ Տեղական լրագիրները հաղորդում են, որ Մօնաստիրի կազիի մօտ 40 գիւղեր միացան ապստամբութեանը։ Սարաֆօվ առաջնորդում է 1800 ապստամբված գիւղացիներին։ Ջէրնօպէեվի հրոսակախումբը յաղթութիւն տարաւ Պէտրիչեան կազիի մօտ։ Բօլգարական ներքին կօմիտէտների և ալբանական պարագլուխների միջև ոչինչ ընդհանուր կապ չը կայ։

ԼՕՆԴՕՆ։ «Times» լրագրի յօդուածը շատ խիստ դատապարտում է Բաղդադի երկաթուղու նախագիծը և կտրական կերպով հակառակ է այն մտքին, որ Անգլիան աջակցութիւն ցոյց տայ այդ նախագծին, որովհետև այդ բանը, Ռուսաստանի համար վիրաւորական լինելով, տալիս է իրական կօնտրօլը գերմանական ձեռքերին, խանգարում է բրիտանական առևտուրը և վնասում է բրիտանական շահերին։

Կ. ՊՕԼԻՍ։ Մակեդօնիայի երկաթուղիական գծերով տեղափոխվում են զօրքեր։ Կարելի է եզրակացնել, որ մտադրութիւն կայ յարձակում գործել Իպէկի և Դեակօվի ապստամբված ալբանացիների վրա։

Կ. ՊՕԼԻՍ։ Սկուտարիից ստացված տեղեկութեան համեմատ, վախճանվեց այն երկու դատաւորներից մէկը, որոնց վիրաւորեց ալբանացին մի քանի օր առաջ։

ՍԻՐԱԿՈՒԶԻ։ Անգլիական Թագաւորը ճանապարհ ընկաւ Նէապօլ։

ՊԱՐԻԶ։ Ալֆրէդ Դրէյֆուս դիմեց զինուորական մինիստրին մի նամակով, որի մէջ խնդրում է քննութիւն սկսել այն գրութեան վերաբերմամբ, որի մէջ ասված է, թէ ինքը արտասահման էր հասցնում դօկումէնտներ և որը պարունակում է իբր թէ լուսանցքների վրա գերմանական կայսրի նկատողութիւնները։ Դրէյֆուսը նամակի մէջ մատնացոյց է անում այն զեղծումների վրա, որ կատարվեցին իր դատի ժամանակ այդ կեղծ գրութեան օգնութեամբ և ասում է, որ կառավարութիւնը պարտաւոր է քննել այդպիսի դէպքերը։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ
ԻՍԱՀԱԿ ՄԵԼԻՔ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՎՐԱՑ ԱԶՆՈՒԱԿԱՆՆԵՐԻ ԹԱՏՐՈՆ
Կիրակի, ապրիլի 13-ին
Հայ դրամատիկական խմբի դերասանները
Ղեկավարութեամբ պ. ԱՐՄԷՆԵԱՆԻ
Կը տան իրանց երկրորդ և վերջին ներկայացումը
Կը ներկայացնեն առաջին անգամ Թիֆլիսում

I

ՀԻՒՐԸ

Դրամա 2 գործ. հեղ. Էդ. Բրանդէսի, Թարգմ. Ս. Թառայեանի
Մասնակցութեամբ տ. Դուրեան-Արմէնեանի, պ. պ. Արմէնեանի, Ուչատինու և այլն

II

ԱԴԱՄ ԵՒ ԵՒԱ

Կատակերգ. 2 գործ. հեղ. Եակօվլէվի, Թարգմ. Ս. Վրոյրի
Մասնակցութեամբ տ. Նոնիկեան-Գուլազեանի, պ.պ. Միրզօեանի և Ուչատինու

III

Առաջին անգամ նոր պիէս

ՀԱՄԲՈՅՐԸ

Թատերախաղ 1 գործ. հեղ. Թ. դը-Բանվիլի, Թարգմ. Արմէնեանի
Մասնակցութեամբ տ. Դուրեան-Արմէնեանի և պ. Արմէնեանի
Սկիզբն է ժամը ճիշդ $8^1/_2$-ին
Տեղերի գները սովորական են։ Տոմսակները ծախվում են Թատրոնի կասսայում։
1—3

Ն Ղ Թ Ա Յ

ՆԱՒԹԱՐԴԻՒՆԱԲԵՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ հրաւիրում է ընկերութեան պ.պ. բաժնետէրերին արտակարգ ընդհանուր ժողովի, որը տեղի է ունենալու ուրբաթ օր, ներկայ ապրիլի 11-ին, երեկոյեան ժամի 7-ին, քաղաքային տան դահլիճում, քննելու Վարչութեան և օժանդակ յանձնաժողովի զեկուցումը՝ ընկերութեան ապագայ գործունէութեան վերաբերեալ։
(2, 11 ապ.) 2—2

ԲԱՑՎԱԾ Է ԲԱԺՆԵԳՐՈՒԹԻՒՆ

„ԲԱՆԲԵՐ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ“

պատկերազարդ հանդիսի, որ այս տարվանից կը սկսի հրատարակվել Ս.-Պետերբուրգում։ Հանդէսը լոյս կը տեսնէ տարին երկու անգամ, ծաւալով իւրաքանչիւր գիրքը 20—25 տպագրական թերթ, բովանդակութեամբ՝ հարկաւ կարեւոր չափ, ձեւ և շքեղ։ Առաջին գիրքը երեան կը գայ յունիսի վերջերին, միանգամայն անկախ բաժնեագրութեան հետեւանքից։

Հրաւիրում ենք և խնդրում ենք հայ հեղինակների մասնակցութիւնը. Տպագրական թերթը 20 րուբլի։ Բաժնեգինն երեք (3) րուբլի։ Արտասահման տասը (10) ֆրանկ։

Հանդէսը կը խմբագրէ Ն. Ադոնց — Հրատարակիչ՝ Ա. Մելիքեան
Մեր հասցէն. Невскій просп., 55, А. Меликьянцъ, С.-Петербургъ. 5—5

ԲԱՑՎԱԾ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԻԿ ԹԵՐԹ

ԵՐԿՇԱԲԱԹԵԱՅ ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ՀԱՆԴԷՍԻ

1903—4 շրջանի համար

Իբրև յաւելուած, բաժանորդները կը ստանան ձրի 4-ից մինչև 6 պատկերազարդ գրքոյկներ։

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆՆ է 2 Ր. 50 Կ. (ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆՈՒՄ—10 ՖՐԱՆԿ)

Կարելի է վճարել և մաս-մաս. սկզբում 1 ր. 50 կ., յունվարին 1 ր.։ Հրատարակութիւնը սկսվելու է սեպտեմբերին։ Տարեշրջանը սեպտեմբերից սեպտեմբեր է։ Աշխատակցում են շատ հայ բժիշկներ թէ Ռուսաստանում և թէ Թիւրքիայում ու Պարսկաստանում։

Բաժանորդագրութեան համար պէտք է դիմել թերթիս խմբագրատունը (Сергіевская ул., д. № 12.—Սերգիեվսկայա փող. տ. № 12), կամ «Գուտտէնբերգ» «Гуттенбергъ» գրավաճառանոցը։

ԲԱԳՒՈՒՄ գրվել «Պրոմէթէուս» գրավաճառանոցում (Товарищество «Прометеусъ»—Баку)։ Պարսկաստանում դիմել Դր. Փաշայեանին (Թաւրիզ)։
Հասցէն. Тифлисъ. Редакція „Арогджапаикъ Тертъ“.
Արտասահմանից. Tiflis, Rédaction „Arogdjapahik Tert“.
5—10 — Խմբագիր հրատարակիչ՝ բժ. Վ. Արծրունի

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ ԵՒ ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

ՍՈՒՔԱԿ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

Ազգային լիակատար երգարանի առաջին հատորը՝ հինգերորդ տպագրութեամբ, բարեփոխած թէ հին, գործածական և թէ նոր երգերով և բանաստեղծութիւններով, բաղկացած 382 մեծադիր երեսներից։ Գինն է 1 ր. 20 կ.։ Ցանկացողները դիմում են Բագու, «Սուքակի» հրատարակչին սոյն հասցէով. Протоіерею Григорію Григоріанцъ, БАКУ. 6—6

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

„ՆԱԴԵԺԴԱ“

ծովային, գետային եւ ցամաքային ապահովագրութեան, ապրանքների տեղափոխութեան եւ գոյքերը կրակից ապահովագրելու համար։

ՀԻՄՆՎԱԾ Է 1847 ԹՈՒԻՆ

Հիմնական դրամագլուխը . . . . . . 1,650,000 րուբլի
Պահեստի դրամագլուխը . . . . . . 2,664,808 »

I. ԱՊՐԱՆՔՆԵՐԻ ՏԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆ.

Աւելի քան 300 գործակալութիւններ Եւրոպական Ռուսաստանի, Կովկասի, Միջին Ասիայի, Սիբիրի եւ Հեռաւոր Արեւելքի բոլոր նշանաւոր տեղերում, նոյնպէս եւ ներկայացուցիչներ արտասահմանի գլխաւոր քաղաքներում։

Տեղափոխութիւն ամեն տեսակ բեռների եւ իրերի, որոնց ընդունելութիւնը եւ յանձնումը կատարվում է թէ տանը եւ թէ պահեստներում ու խանութներում։

Ցանկացած բեռների ուղարկողների կողմից առաջարկված պայմաններով (վերադիր վճարներ ի հաշիւ ուղարկողների, դրամի փոխադրութիւն (переводъ) բեռները յանձնելու տեղը հասցնելու համար եւ այլն)։

Պահպանութիւն բեռների արտօնեալ պայմաններով ստացման տեղերում՝ ապահովագրելով նրանց պահեստներում, որի համար շատ կէտերում կան ընդարձակ պահեստներ, յատկապէս բեռներ պահելու համար։

II. ՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ

Սեփական մարդատար, ապրանքատար եւ ձգող շոգենաւեր, ծովային եւ գետային նաւեր (70 նաւ)։

Բեռնակիր եւ մարդատար նաւերի պարբերական հաղորդակցութիւն Վոլգա գետի բոլոր նաւահանգիստների մէջ, Ռիբինսկից մինչեւ Աստրախան, եւ Կասպից ծովի բոլոր նաւահանգիստների մէջ, Աստրախանից մինչեւ Պարսկաստանի ափերը։

Ամենաընդարձակ պահեստներ Նիժնիում (սիբիրական նաւամատոյցի վրա), Աստրախանում, Բագւում եւ Կրասնովոդսկում։

Բեռները անընդհատաբար ուղարկելու համար ընկերութեան շոգենաւագնացութիւնը համաձայնութիւն է կապել երկաթուղիների հետ։ Այն ապրանքների տեղափոխութեան համար, որոնք ուղարկվում են Ռուսաստանից Պարսկաստան եւ Պարսկաստանից Ռուսաստան, գոյութիւն ունի սահմանին, բացառիկ առտօնութիւններով, համաձայնութիւն Պարսկական ապահովագրական եւ տեղափոխութեան ընկերութեան հետ։

III. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ։

ա) Ապահովագրութիւն բեռների, որոնք տեղափոխվում են թէ ցամաքային և թէ ջրային ճանապարհներով (ծովերով և գետերով)։
բ) Ապահովագրութիւն կրակից ամեն տեսակ գոյքերի։
գ) Ապահովագրութիւն ամեն տեսակ դժբաղդ դէպքերից ճանապարհին ամեն տեսակ նաւերի, շոգենաւերի, տարանտասների, վագոնների և վագոն-ցիստերնների։
դ) Ապահովագրութիւն թանգագին իրերի և արժէքաւոր թղթերի, որոնք ուղարկվում են փոստով, ցամաքային և ծովային ճանապարհներով, համաշխարհային փոստային դաշնակցութեան բոլոր կէտերի մէջ։

Ապահովագրութիւններ ընդունվում են ինչպէս վարչութեան, այնպէս էլ ամեն տեղ ընկերութեան բոլոր գործակալութիւնների մէջ։

Բացի տեղափոխութեամբ պարապող գործակալութիւններից, կրակից ապահովագրելու գործերով մասնաւորապէս զբաղվում են էլի մօտ 350 գործակալութիւններ։

Ս. Պետերբուրգի «Նադեժդա» ընկերութեան վարչութիւնը գտնվում է Ս. Պետերբուրգում, Ադմիրալտէյսկի պրօսպէկտի վրա, № 10-րորդ տանը։

Լիազօրներ—ծովային շոգենաւագնացութեան համար՝ Բագւում, գետային շոգենաւագնացութեան համար՝ Նիժնի-Նովգորոդում։

Թիֆլիսի գործակալութիւնը—Դվորցովայա փողոցի վրա, վրաց ազնուականների տանը։ Տելեֆոն № 108
(Տ. ս. Կ.) 58—120